

UNAPREĐIVANJE SARADNJE - BILTEN

IPA programa prekogranične
saradnje Crna Gora-Albanija i Crna
Gora-Kosovo 2014-2020 i 2021-
2027

April
2024

IZVOR: PROJEKAT SLIV SKADARSKOG JEZERA - PREKOGRAIČNI REZERVAT BIOSFERE

SADRŽAJ

Devetnaesto izdanje biltena donosi informacije o aktivnostima i događajima koji su sprovedeni u IPA programima prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo* 2014-2020. Programe i projektne aktivnosti finansira Evropska unija.

Više informacija o programima možete pronaći u nastavku.

IPA III CBC Programme Montenegro - Albania

2021-2027

Opšti cilj Programa je promovisati dobrosusjedske odnose, podsticati evropske integracije i doprinijeti društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju prekograničnog područja programa poboljšanjem zapošljavanja, mobilnosti radne snage društvene i kulturne inkluzije preko granica i razvoj održivog turizma

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

IPA III CBC Programme Montenegro - Kosovo

2021-2027

Opšti cilj Programa je promovisati dobrosusjedske odnose, podsticati evropske integracije i doprinijeti društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju prekograničnog područja programa poboljšanjem zapošljavanja, mobilnosti radne snage društvene i kulturne inkluzije preko granica i razvoj održivog turizma.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

- »» Završnom konferencijom obilježena dostignuća prekogranične saradnje između Crne Gore i Kosova 2
- »» IPA II Program prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija 2014-2020 predstavio dostignuća u Podgorici.....3
- »» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija....5
- »» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo....7
- »» Bilateralni sastanak održan u Prištini.....12
- »» Sastanak struktura programa održan u Tirani.....12

Ova publikacija je izdata uz podršku Evropske unije.
Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost
Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa
prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna
Gora-Kosovo i ne predstavlja nužno stavove Evropske
unije.

*Ovakvo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskom proglašenju nezavisnosti.

CBC ZOOM

Završnom konferencijom obilježena dostignuća prekogranične saradnje između Crne Gore i Kosova

U Prištini je 29. marta 2024. godine Ministarstvo administracije lokalne samouprave Kosova, u saradnji sa Ministarstvom evropskih poslova Crne Gore, bilo domaćin Završne konferencije IPA II Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo 2014-2020. Događaj je proslavio uspjehe programa i predstavio predstojeći IPA III program za 2021-2027.

U svom uvodnom obraćanju, kosovski ministar administracije lokalne samouprave, **Elbert Krasnići**, pohvalio je saradnju Crne Gore i Kosova i ocijenio je kao uspešnu priču u dobrosusedskim odnosima. On je istakao kako je program poboljšao životni standard kroz održivi ekonomski, ekološki i društveni razvoj uz poštovanje kulturnog i prirodnog naslijeđa. **Krasnići** je izrazio zahvalnost svim partnerima i pozvao na nastavak saradnje za postizanje još većih rezultata u budućnosti.

Ministarka evropskih poslova Crne Gore **Maida Gorčević** ponovila je ove stavove, ističući da je prekogranična saradnja efikasno odgovorila na zajedničke izazove. Ona je istakla da je IPA II program podržao 24 projekta vrijedna preko 9 miliona eura, koji pokrivaju oblasti kao što su zapošljavanje, socijalna inkluzija, zaštita životne sredine, prilagođavanje klimatskim promjenama, upravljanje rizikom od katastrofa i razvoj turizma. **Gorčević** je izrazila uvjerenje u još čvršću buduću saradnju i bolje korišćenje evropskih fondova.

Alesandro Biankardi, zamjenik šefa odeljenja za saradnju u Kancelariji Evropske unije na Kosovu, pohvalio je program kao svjedočanstvo posvećenosti Evropske unije njegovanju jedinstva, prosperiteta i mira u Evropi. Naglasio je opipljive prednosti ulaganja u zapošljavanje, životnu sredinu, turizam i kulturnu baštinu.

Nakon uvodnih obraćanja, **Sanja Todorović**, šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata, predstavila je sveobuhvatnu statistiku i dostignuća IPA II programa. Ona je detaljno predstavila broj objavljenih poziva za podnošenje predloga projekata, podršku koja je pružena aplikantima i korisnicima projekta, te uključenost institucija i direktnih korisnika. **Todorović** je predstavila i najuspješnije projekte, ističući njihov pozitivan uticaj na lokalne zajednice.

U okviru konferencije održana je i panel diskusija sa korisnicima projekta, koju je moderirao **Gazmir Raci**, projektni službenik u Anteni programa. **Jelena Krivčević** iz Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu, Komove i Prokletije u Crnoj Gori podijelila je svoje iskustvo u projektima ruralnog i aktivnog turizma. Naglasila je kako su sredstva EU pomogla transformaciji poljoprivrednih gazdinstava u objekte seoskog turizma, jačanju lokalnih kapaciteta i prihoda kroz održive turističke aktivnosti. **Bljerta Begoli** iz Opštine Peć razgovarala je o projektima kulturnog nasljeđa koji su podstakli turizam i ekonomski razvoj. Ona je prenijela pozitivne povratne informacije od turista i povećan prihod za seoske porodice uključene u rute kulturnog nasljeđa. **Dževahire Gusturanaj**, direktna korisnica projekta, podijelila je iskustvo kako su male investicije poput solarnih panela poboljšale poljoprivrednu proizvodnju i olakšale usluge ruralnog turizma, poboljšavajući kvalitet života u udaljenim područjima. Dodatno, **Arta Gorani** iz NVO Fonda za razvoj zajednice (CDF) razgovarala je o projektu *Putovanje kroz vrijeme - kulturna renesansa od Skadarskog jezera do Kosova*, koji ima za cilj razvoj nove kulturno-istorijske turističke staze koja povezuje Kosovo i Crnu Goru.

U završnoj sesiji, **Todorović** je predstavila novi IPA III Program prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo 2021-2027, sa detaljima o njegovim prioritetima, finansijskom okviru i potencijalnim aplikantima. Ona je najavila da će prvi poziv za podnošenje predloga biti objavljen 2024. godine i pozvala prisutne da učestvuju u predstojećim događajima za izgradnju kapaciteta. Konferencija, kojoj su prisustvovala 102 učesnika, istakla je trajnu vrijednost prekogranične saradnje i postavila teren za buduće zajedničke napore, osiguravajući kontinuirani napredak i razvoj i za Crnu Goru i za Kosovo.

IPA II Program prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija 2014-2020 predstavio dostignuća u Podgorici

Ministarstvo evropskih poslova Crne Gore, u saradnji sa Državnom agencijom za strateško programiranje i koordinaciju pomoći (SASPAC) Albanije, bilo je 2. aprila u Podgorici domaćin Završne konferencije za IPA II Program prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2014-2020. Na ovom događaju istaknuti su uspjesi realizovanih projekata, razmijenjene najbolje prakse i predstavljen predstojeći IPA III program za 2021-2027.

Bojan Božović, državni sekretar u Ministarstvu evropskih poslova i nacionalni IPA koordinator, pohvalio je napore saradnje koji su učvrstili veze između Crne Gore i Albanije, u oblasti zapošljavanja, mobilnosti radne snage, socijalne i kulturne inkluzije, zaštite životne sredine i

prilagođavanja klimatskim promjenama.

"Dobrosusjedski odnosi i regionalna saradnja su ključni za ulazak u EU", naglasio je on.

Jona Sulji, generalna direktorica SASPAC-a i nacionalni IPA koordinator Albanije, ponovila je ove stavove, naglašavajući posvećenost obje zemlje zajedničkoj evropskoj budućnosti. Ona je istakla značajno interesovanje i postignuća korisnika projekata, uvažavajući naučene lekcije i potencijal za poboljšanje učinka u narednoj programskoj fazi.

Sanja Bečanović, v.d. generalne direktorice Direktorata za finansiranje, ugovaranje i sprovođenje sredstava EU u Ministarstvu finansija Crne Gore, zahvalila je učesnicima na posvećenosti prekograničnim

projektima.

Istakla je ulogu programa u podsticanju društveno-ekonomskog razvoja i dobrosusjedskih odnosa, te naglasila potrebu za kontinuiranom saradnjom i optimizacijom procesa.

Obraćajući se učesnicima, **Liselote Isakson**, zamjenica šefa Sektora za saradnju u Delegaciji Evropske unije (EU) u Crnoj Gori, pohvalila je program i efikasnost u rješavanju zajedničkih izazova i korišćenju mogućnosti za rast. Ona je najavila da će EU obezbijediti blizu 12 miliona eura bespovratnih sredstava za novi IPA III program.

Nakon toga, **Nersada Mandija**, projektna službenica u ZTS Anteni u Skadru, predstavila je detaljnu statistiku o IPA II programu, uključujući broj poziva za podnošenje predloga, podršku koja je pružena aplikantima i uključenost institucija i korisnika. **Sanja Todorović**, šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata, podijelila je glavna dostignuća svih projekata,

fokusrirajući se na njihov uticaj u u oblastima u kojima su se projekti sprovodili.

U sklopu konferencije održana je i panel diskusija o zaštiti životne sredine, prilagođavanju klimatskim promjenama i upravljanju rizicima, koju je moderirao **Nikola Đonović**, projektni službenik u Zajedničkom tehničkom sekretarijatu. Panelisti su bili **Veselin Šturanović** iz FORS Montenegro i **Andris Tufi** iz Prefekture Skadar, koji su razgovarali o projektima *Nepogode ne poznaju granice*. Oni su istakli doprinos projekata smanjenju rizika od katastrofa, spremnosti za vanredne situacije i stvaranju Zajedničkog sistema upozorenja za Skadarsko jezero. **Danijela Šuković** iz Centra za ekotoksikološka istraživanja Crne Gore predstavila je projekat *SOLUTION* koji je mjerio kvalitet vode u Skadarskom jezeru, a podaci iz projekta, između ostalog, pokazuju da je riba iz jezera bezbjedna za konzumaciju. **Ermelinda Mahmutaj** iz EDEN Centra Albanija i **Ana Katnić** iz EnvPro Crna Gora razgovarale su o projektu *Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere* ističući saradnju u cilju proglašenja UNESCO-a i održivog upravljanja ekosistemom. Panel je naglasio važnost prekogranične saradnje, naučnog praćenja i proaktivnog planiranja za održivost životne sredine.

Sanja Todorović se u završnoj sesiji osvrnula na naučene lekcije iz IPA II programa i upoznala učesnike sa IPA III Programom prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2021-2027 i predstavila prioritete programa, finansijsku strukturu, potencijalne aplikante i planirane aktivnosti, pozivajući učesnike da se uključe u buduće događaje izgradnje kapaciteta. Konferencija, koja je okupila 60 učesnika, uključujući zvaničnike iz operativnih struktura obje zemlje, Delegacije EU, lokalne samouprave i civilno društvo, naglasila je važnost prekogranične saradnje i postavila temelje za stalne napore saradnje na jačanju regionalnog razvoja i integracije.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

Obuke i konsultacije za nezaposlena lica održane na Cetinju i u Fuš Arezu

Tokom aprila 2024. godine održane su obuke za nezaposlena lica u okviru projekta *Posao bez granica*. Za crnogorske korisnike u Biznis centru Cetinje održan je prvi dio teorijske obuke za nezaposlena lica u okviru projekta. Treninzi su bili posvećeni komunikacijskim vještinama i poboljšanju samopouzdanja, motivaciji i prevazilaženju konflikata. Nakon teorijske obuke za sve odabrane kandidate, biće organizovana praktična obuka kod izabranog poslodavca.

U Albaniji su predstavnici lokalnih preduzeća, privatnih i državnih institucija i agencija prisustvovali sastanku i dali doprinos za Akcioni plan za zapošljavanje u opštinama Fuš Arez i Malsi e Male. Učesnici su bili uključeni u diskusije, dajući ideje i preporuke za odgovarajuću obuku za marginalizovane grupe u ovoj oblasti.

Projekat *Posao bez granica* sprovodi partnerski konzorcijum koji predvodi Prijestonica Cetinje, ProAct Hub, Institut za održive politike i Opština Fushe Arrez i ima za cilj da unaprijedi socijalno inkluzivni ekonomski razvoj pograničnih regiona Fuš Arez, Malsi e Male i područja Cetinja i Podgorice.

Nova oprema za komunalna preduzeća u Gusinju i Puki

U Gusinju je kupljeno i isporučeno devet kompleta zaštitne odjeće za osoblje, uključujući jakne, pantalone, radne cipele i kabanice, što je premašilo prvobitni plan od pet kompleta. Dodatno je postavljeno pet kontejnera za papir i 16 kanti za odvojeno odlaganje otpada. Buduća poboljšanja u Gusinju uključuju nabavku mobilnih komunikacionih jedinica, digitalnih radio stanica i solarne klupe, koja je planirana da se postavi u glavnoj ulici koja je trenutno pod rekonstrukcijom. U Puki je dostavljen kamion za otpad koji je sada u upotrebi od strane komunalnog preduzeća. Projektom je omogućena i nabavka osam kontejnera za otpad i 16 kanti za odvojeno odlaganje otpada. U Puki, buduća poboljšanja uključuju nabavku mobilnih komunikacijskih jedinica, digitalnih radio stanica i zaštitne odjeće za osoblje komunalnih preduzeća. Kao i u Gusinju, u blizini posjećenog Puka jezera biće nabavljena i postavljena solarna klupa kako bi se osigurala široka upotreba od strane mještana i turista.

Projekat *Zajednička akcija zaštite životne sredine – JEPA* sprovode Opština Gusinje i Opština Puka.

Podrška u pokretanju biznisa za mlade ljude

Tokom ovog perioda, partneri projekta *Vještine za posao Albanija – Crna Gora* nastavili su sa aktivnostima izgradnje kapaciteta. Albanska agencija za razvoj investicija (AIDA) objavila je poziv za podnošenje prijave za selekciju mladih (15-29 godina) i nezaposlenih žena za podršku u pokretanju svog biznisa na području Opštine Skadar, Opštine Vau i Dejes i Opština Malsi e Male.

THIRRJE PËR APLIKIM

IPA CBC PROGRAMME MONTENEGRO-ALBANIA 2014-2020

THIRRJE PËR APLIKIM PËR PËRZGJEDHJEN E TË RINJVE (GRUPMOSHA 15-29 VJEÇ) DHE GRA TË PAPUNA PËR MBËSHETJE NË FILLIMIN E BIZNESIT TË TYRE NË ZONËN E BASHKISË SHKODËR, BASHKISË VAU I DEJËS DHE BASHKISË MALËSI E MADHE

Projekat realizuju Fondacija Business Start-up Centar Bar, Privredna komora Crne Gore i Albanska agencija za razvoj investicija.

Nova stvarnost lokaliteta nasljeđa

Projekat *Nova stvarnost lokaliteta nasljeđa* ima za cilj da doprinese razvoju turizma, kulture i nasljeđa u Crnoj Gori i Albaniji, a sprovodi ga Opština Bar u saradnji sa albanskim partnerima, Opštinom Tropoja i Fondacijom za lokalnu autonomiju i upravu (FLAG). Projektni partneri su trenutno u fazi nabavke i pripreme faze za izvođenje radova u Starom gradu Baru i Muzeju Tropoja.

Izgradnja pametnih šuma

Partneri projekta *Izgradnja pametnih šuma* nastavili su sa aktivnostima podizanja svijesti na društvenim mrežama i pripremom procedura za vrijednu opremu koja će omogućiti pravovremeno otkrivanje požara u prekograničnom području.

Projekat *Izgradnja pametnih šuma* realizuje Fondacija za lokalnu autonomiju i upravu (FLAG) iz Albanije, u partnerstvu sa opštinama Bar i Skadar.

Održana nacionalna radionica o prirodnim vrijednostima, uslugama ekosistema i ljudskim benefitima

Tokom aprila 2024. godine u Crnoj Gori održana je 1. Nacionalna radionica na kojoj su učesnici imali priliku da razgovaraju o funkcionalnim elementima rezervata biosfere – *Istraživanje prirodnih vrijednosti, ekosistema i ljudskih benefita*.

Naime, radionica je ujedinila 30 zainteresovanih strana iz Crne Gore, pokrenuvši dinamičnu razmjenu i učvrstivši sporazume kako bi se usmjerili napori ka rezervatu biosfere.

Projekat *Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere* sprovode Ekološki centar za razvoj, obrazovanje i umrežavanje (EDEN) iz Albanije, Program za životnu sredinu (EnvPro), Nacionalna agencija za zaštićena područja Albanije i Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Veliki broj aktivnosti realizovano u opštinama Tuzi i Peć

Opština Tuzi, u partnerstvu sa Opštinom Peć, realizuje projekat *Novi pristup revitalizaciji životne sredine – NERA* koji će strateški orijentisanim pristupom doprineti zaštiti životne sredine u lokalnim zajednicama u Crnoj Gori i na Kosovu. Ova inicijativa ima za cilj zaštitu i revitalizaciju životne sredine kroz strateške akcije zajednice i aktivnosti na izgradnji kapaciteta.

Jedan od ključnih događaja NERA projekta bio je trening „Upravljanje nultim otpadom“. Predstavnici javnih komunalnih preduzeća u Peći i Tuzima imali su priliku da posjete dva pionirska preduzeća koja su na čelu inovacija u reciklaži. Posmatrali su procese koji se odnose na recikliranje stakla, plastike i papira i iz prve ruke vidjeli kako se ovi materijali pretvaraju u vrijedne proizvode.

Tokom marta i aprila 2024. godine održane su četiri radionice za učenike sedmog, osmog i devetog razreda osnovnih škola u Tuzima. Radionice, koje su uključivale učenike i školsko osoblje, bile su fokusirane na ključne teme kao što su zagađenje otpadom, posebne vrste otpada, odvajanje otpada i reciklaža. Ove edukativne sesije su imale za cilj da podstaknu

ekološku svijest kod mlađe

generacije.

U okviru projekta, *JKP Ambienti* su predale biorazgradive plastične kese za distribuciju u 840 domaćinstava u Peći. Vreće, dizajnirane u različitim bojama, imaju za cilj da podstaknu pravilno odvajanje otpada, pojednostavljajući proces reciklaže za stanare.

Osim edukativnih aktivnosti i aktivnosti podizanja svijesti, NERA je lokalnim organizacijama takođe obezbijedila osnovne alate za čišćenje i održavanje. *EKO-SIG* je dobio kolica, makaze za živu ogradu i lopate kao podršku njihovim stalnim naporima u održavanju javnih zelenih površina.

Projekat se takođe bavio značajnim pitanjem divljih deponija. Održani su koordinacioni sastanci sa različitim zainteresovanim stranama kako bi se razvile strategije za rješavanje ovog izazova. Zajednički naponi imaju za cilj da transformišu ove zagađene lokacije u živahne zelene površine, poboljšavajući ljepotu opština i doprinoseći zdravijoj i održivijoj budućnosti.

Pratite [stranicu](#) projekta za više informacija.

Projekat UNEETED predstavio rezultate istraživanja o NEET mladima u Mojkovcu

Institut za strateške studije i prognoze, Institut za razvojnu politiku (INDEP), Privredna komora Crne Gore i Opština Mojkovac predstavili su 22. februara 2024. godine svoja najnovija istraživanja u okviru projekta *Mladi NEET: nove mogućnosti za posao i povećanje zapošljivosti – "UNEETED"*. Prezentacija, koja je održana u Mojkovcu, fokusirala se na NEET (mlade koji su van sistema obrazovanja i zapošljavanja) populaciji u pet crnogorskih opština: Bijelo Polje, Gusinje, Mojkovac, Plav i Rožaje. Istraživanje je imalo za cilj da identifikuje izazove sa kojima se suočavaju NEET mladi i da istraži nove mogućnosti za poboljšanje njihove zapošljivosti i njihovu integraciju u radnu snagu.

Projekat *UNEETED* je posvećen stvaranju novih mogućnosti zapošljavanja i unapređenju vještina mladih ljudi u Crnoj Gori koji su trenutno van sistema obrazovanja i zapošljavanja. Obraćajući se specifičnim potrebama NEET populacije, projekat nastoji podstaći

ekonomski rast i smanjiti stopu nezaposlenosti među mladima u ovim regijama. Ova aktivnost je označila značajan korak u razumijevanju i rješavanju problema sa kojima se suočavaju NEET mladi, otvarajući put ciljanim intervencijama i programima podrške koji će im pomoći da pređu na tržište rada.

Vještine za održivo zapošljavanje u prekograničnom regionu Crne Gore i Republike Kosovo - Bez Granica!

Projekat *Vještine za održivo zapošljavanje u prekograničnom regionu Crne Gore i Republike Kosovo – Bez granica!* ima za cilj da doprinese povećanju profesionalnih vještina i kompetencija nezaposlenih mladih i žena u prekograničnom regionu sa ciljem zadovoljenja potreba za zapošljavanjem u sektoru turizma i ugostiteljstva. Projekat realizuju Privredna komora Crne Gore, Privredna komora Republike Kosovo, Regionalni biznis centar Berane i Institut za obrazovanje, obuku i istraživanje – ETRI. Projektni partneri su započeli aktivnosti izgradnje kapaciteta. Naime, devet mladih ljudi iz Berana, Bijelog Polja i Rožaja imali su priliku da u narednom periodu steknu osnovna znanja o preduzetništvu koja im mogu pomoći da ostvare svoje ciljeve.

U aprilu su u prostorijama Regionalnog biznis centra uručeni sertifikati polaznicima koji su završili obuku na radnom mestu. Tokom tromjesečne obuke, polaznici su imali priliku da uče od svojih mentora i steknu dragocjena iskustva i znanja u sektoru turizma i ugostiteljstva.

Učesnici su istakli da su unaprijedili svoja znanja, naučili mnogo od svojih mentora, te da su sada spremni za nove izazove i prilike koje ih čekaju na

tržištu rada. Njihov uspjeh rezultat je predanog rada i motivacije, kao i podrške koju su dobili od mentora i partnerskih organizacija.

CDF bio domaćin radionice u Peći za podršku ugroženim grupama

Fond za razvoj zajednice (CDF) je 22. februara 2024. godine održao dvodnevnu radionicu u okviru projekta *Putovanje kroz vrijeme - kulturna renesansa od Skadarskog jezera do Kosova*. Događaj je okupio predstavnike institucija socijalne politike i politike zapošljavanja kako bi razgovarali o politikama aktivacije koje imaju za cilj podršku ranjivim grupama.

Radionica, održana u saradnji sa Centrom za inicijative održivog turizma (CSTI) Crne Gore, Nacionalnom turističkom organizacijom (NTO) Crne Gore i Opštinom Klina na Kosovu, imala je za cilj jačanje kapaciteta ovih institucija za sprovođenje efikasnih politika radne aktivacije. Ove politike su ključne za poboljšanje socijalne i ekonomske uključenosti marginalizovane populacije.

Učesnici su učestvovali u sveobuhvatnim diskusijama i interaktivnim sesijama, fokusirajući se na najbolje prakse i inovativne strategije za osnaživanje ugroženih grupa kroz inicijative za zapošljavanje i društvenu integraciju. Radionica je pružila platformu za razmjenu znanja i iskustava, podstičući zajednički pristup rješavanju izazova sa kojima se ove zajednice suočavaju.

Projekat *Putovanje kroz vrijeme - kulturna renesansa od Skadarskog jezera do Kosova* naglašava važnost kulturnih i društvenih inicijativa u promovisanju održivog razvoja i poboljšanju kvaliteta života svih građana. Fokusirajući se na politike aktivacije, projekat ima za cilj stvaranje inkluzivnijih i otpornijih zajednica širom regije.

Evokacija i privlačenje kulturnog nasljeđa - Hrišćanska antika i tursko kupatilo za kulturni turizam

Projekat *Evokacija i privlačenje kulturnog nasljeđa - Hrišćanska antika i tursko kupatilo za kulturni turizam* nastoje da doprinese povećanju ekonomske konkurentnosti područja kroz povećanje kulturnog turističkog potencijala. Ovaj projekat realizuju JU Polimski muzej iz Berana i Marimangat e Pejes - Udruženje planinara sa Kosova.

U okviru projektnih aktivnosti, stručni tim Polimskog muzeja u Beranama sproveo je sistematska arheološka istraživanja lokaliteta Tumberice.

Na osnovu otkrivenih i očuvanih dijelova arhitekture i velikog broja rijetkih muzejskih predmeta, otkopanih nakon radova finansiranih prethodnim projektom u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija, Polimski muzej odlučio je da nastavi dalje radove na ovom lokalitetu.

Edukacijom do unapređenja upravljanja čvrstim otpadom

U Beranama je 14. aprila 2024. godine u organizaciji FORS Montenegro – Fondacije za razvoj sjevera Crne Gore i Opštine Berane, u okviru projekta *Prekogranični zeleni dogovor*, održan dvodnevni trening na temu unapređivanja sistema upravljanja čvrstim otpadom. Trening je organizovan za predstavnike institucija nadležnih za očuvanje životne sredine, komunalnih i inspeksijskih službi i komunalnih preduzeća u cilju jačanja njihovih kapaciteta i razvoja prekogranične saradnje u ovoj oblasti.

Treningu su prisustvovali 30 predstavnika pomenutih institucija koji imaju priliku da od profesora Fakulteta tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu, **prof. dr Bojana Batinića** i **prof. dr Dejana Ubavina**, slušaju o mogućnostima unapređenja upravljanja otpadom kroz upoznavanje sa savremenim standardima i praksom u ovoj oblasti, značaju cirkularne ekonomije u upravljanju otpadom, projektovanju i planiranju deponija, mjerama za njihovu sanaciju i sl.

Projekat *Prekogračni zeleni dogovor* koji sprovode FORS Crna Gora, ECMI Kosovo i Opština Berane ima za cilj unapređivanje kvaliteta usluga u sektoru zaštite životne sredine i upravljanja otpadom i podizanje nivoa svijesti stanovništva o značaju ekološki odgovornog ponašanja u očuvanju životne sredine i prirodnih resursa.

Turizam za budućnost

Dvogodišnji projekat *Turizam za budućnost* realizuje NVO REA Priština kao vodeći partner u partnerstvu sa Planinarskim društvom „Đeravica“ sa Kosova i crnogorskim partnerima, Opštinom Kolašin i Institutom za preduzetništvo i ekonomski razvoj.

Tokom prvog kvartala 2024. godine napravljena je serija promotivnih video priča. Jedna od njih bila je i priča o *Elite apartmanima Kolašin* gdje gosti mogu uživati u komfornim apartmanima i slikovitim terasama. Pogledajte priču [ovdje](#).

U međuvremenu, u Peći, na Kosovu, priča i nasljeđe tradicionalnog zanatstva se nastavlja preko **Blerima Goranija**, nasljednika dugog niza vještih zanatlija koji datiraju iz 19. vijeka. **Blerim** nudi autentične makaze i britve napravljene od ovnujskog roga, bogate istorijom i tradicijom. Njegova radnja privlači domaće i međunarodne turiste, željne da dožive

i kupe ove jedinstvene lokalne proizvode. Za uvid u ovu tradiciju, pogledajte promotivni video [ovdje](#).

U sklopu aktivnosti izgradnje kapaciteta, u Kolašinu je održana obuka o ekološkim međunarodnim standardima, kulturnom nasljeđu, prirodi i životnoj sredini kao vrijednosti eko-turizma.

Štaviše, trinaest dobitnika potpisalo je ugovore o grantu za sprovođenje i postizanje međunarodno priznatih standardnih certifikata ekološke oznake. Na svečanosti je istaknuta važnost ekoloških praksi u turizmu. Video sa događaja dostupan je [ovdje](#), a sažetak statistike učešća na obuci možete pogledati [ovdje](#).

Gledajući unaprijed, pripreme za **Pečki festival turizma na otvorenom**, koji će biti organizovan u maju, već su počele. Ovaj festival obećava da će pokazati ljepotu i avanturu koju Peć može da ponudi, kroz promociju održivog turizma i lokalne tradicije.

C.L.O.S.E.R. - Mogućnosti vođene kulturom za održivu ekonomsku revitalizaciju

Kosovska fondacija za kulturno nasljeđe bez granica, u partnerstvu sa Opštinom Bar, realizuje dvogodišnji projekat *Mogućnosti vođene kulturom za održivu ekonomsku revitalizaciju - C.L.O.S.E.R.*

Druga radionica sa ciljem „Razvoj plana upravljanja *Kreativnog Huba Zapadnog ekomonkog regiona*“ uspješno je završena, označavajući prekretnicu u oblikovanju budućnosti rastuće kreativne zajednice u regionu.

Radionica je održana tokom januara 2024. godine a učestvovali su predstavnici civilnog društva iz zapadnog regiona Kosova, uključujući Peć, Đakovicu, Dečane, Klinu, Istok i Junik, zajedno sa ključnim zvaničnicima institucija. Ovaj zajednički napor naglašava posvećenost da *Kreativni Hub Zapadnog ekonomskog regiona* ne bude samo prostor, već dinamična i inkluzivna inicijativa vođena zajednicama.

Diskusije su bile opsežne i detaljne, fokusirajući se na strukturni okvir *Hub*-a i identifikovanje ključnih uloga u njegovom upravljačkom procesu. Učesnici su podijelili uvide i perspektive, osiguravajući da *Hub* odražava različite potrebe i težnje lokalnih zajednica kojima želi služiti.

Radionica o kulturnom nasljeđu u ruralnom turizmu održana u Peći

U okviru projekta *Transformacija naših sela u turističke destinacije*, Regionalna razvojna agencija-Zapad, uz podršku Opštine Peć organizovala radionicu 31. januara 2024. godine na temu *Uloga kulturnog nasleđa u ruralnom turizmu*.

Cilj radionice je bio pokretanje procesa razvoja kapaciteta u ruralnim zajednicama za korištenje kulturnog nasljeđa u pružanju turističkih usluga, kao i očuvanje i prezentacija ovih vrijednosti od strane privrednih subjekata i domaćinstava koja će u budućnosti pružati usluge u ruralnom turizmu. Tokom radionice razmotrene su i naučene lekcije iz studijskih posjeta sprovedenih u Crnoj Gori na lokacijama gdje se pružaju usluge ruralnog turizma.

U zapošljavanju, obrazovanju, obuci - IN EET

U cilju doprinosa socijalnoj inkluziji ugroženih grupa stanovništva, kao i njihovom pristupu tržištu rada, NVO Juventas iz Crne Gore i NVO Lavirint sa Kosova sprovode projekat *U zapošljavanju, obrazovanju, obuci – IN EET*.

Zajednički sastanak zainteresovanih strana u okviru projekta održan je 22. i 23. februara 2024. godine. Sastanku su prisustvovali zvaničnici nadležnih institucija za socijalna pitanja i zapošljavanje iz Crne Gore i Kosova.

Predstavljeno je i istraživanje koje je urađeno u okviru projekta, koje je sadržalo informacije o situaciji na Kosovu i Crnoj Gori za socijalne mogućnosti i mogućnosti zapošljavanja marginalizovanih grupa. Učesnici su imali priliku da razgovaraju o nalazima istraživanja i ponude rješenja i preporuke kako poboljšati situaciju na Kosovu i u Crnoj Gori.

Bilateralni sastanak održan u Prištini

Dana 18. marta 2024. godine, u Prištini je organizovan bilateralni sastanak između struktura IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo u cilju razgovora o predstojećoj IPA III i aktuelnim aktivnostima Programa.

Tokom sastanka se razgovaralo o različitim aspektima budućih koraka u vezi sa objavljivanjem 1. poziva u okviru IPA III programa, kao i o organizaciji završnih događaja u okviru IPA II.

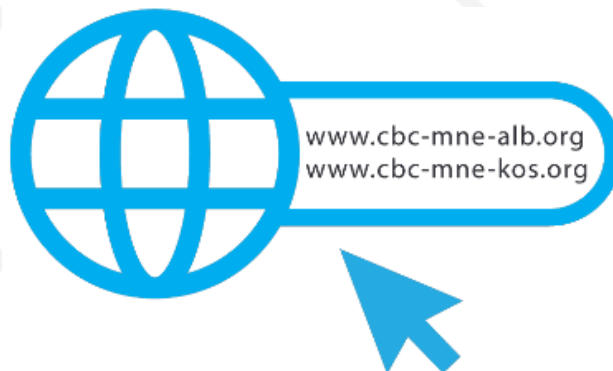

Sastanak struktura programa održan u Tirani

U Tirani, 26. januara 2024. godine, operativne strukture programa okupile su se kako bi razgovarale o predstojećim aktivnostima, a domaćin sastanka bila je Državna agencija za strateško programiranje i koordinaciju pomoći Republike Albanije (SASPAC).

Naime, SASPAC i predstavnici Ministarstva evropskih poslova Crne Gore i Ministarstva lokalne samouprave Kosova organizovali su sastanak na kojem su razgovarali i usaglasili predlog aktivnosti u okviru projekta tehničke podrške u okviru IPA III i druge tekuće aktivnosti u vezi sa IPA II.

» Operativne strukture programa (kliknite logo kako bi posjetili njihovu internet stranicu)

Ministarstvo
evropskih poslova

Vlada Crne Gore
Ministarstvo finansija
Direktorat za finansiranje i ugovaranje
sredstava EU pomoći

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave
Ministry of Local Government Administration

**ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT IPA
PROGRAMA PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA | CRNA GORA – KOSOVO 2014–2020**

Zajednički tehnički sekretarijat – **Sjedište**
Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODORVIĆ
Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata
E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Maja RADOVIĆ
Službenik za finansije i nabavke
E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Nikola ĐONOVIĆ
Projekttni službenik
E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Almir ČAUŠEVIĆ
Projekttni službenik
E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org
Petar BELADA
Administrativni asistent
E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Skadar**
Adresa: Rruga Ndoc Çoba, br 1 Skadar, Albanija
Telefon: + 355 22 80 20 80;

Nersada MANDIJA
Projekttna službenica u Anteni
E-mail: nersada.mandija@saspac.gov.al

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Priština**
Adresa: Ulica Tirana, ulaz D, V sprat, broj 53, (kompleks PRIME), 10 000 Prishtina, Kosovo

Gazmir RACI
Projekttni službenik u Anteni
E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

@cbc.mne.alb

@cbc.mne.kos

Projekat finansira
Evropska unija